

SANOAT KORXONALARIDA MOLİYAVIY RISKLARNI BAHOLASH

Turayeva Gulizahro

Guliston davlat universiteti dotsenti

Xonimov Ibroxim Shavkat o'g'li

Guliston davlat universiteti magistranti

Jo'rayev A'zamjon

Xalilov Latifjon

Guliston davlat universiteti

Bank ishi yo'nalishi talabalari

***Annotatsiya :** Ushbu ishda sanoat korxonalarida moliyaviy risklarni baholash va ularni samarali boshqarishning nazariy asoslari hamda amaliy jihatlari chuqur tahlil qilinadi. Ishda moliyaviy risk tushunchasining mazmun-mohiyati ochib berilib, uning asosiy turlari — likvidlik riski, kredit riski, foiz stavkalari riski va valyuta risklari keng yoritiladi. Shuningdek, sanoat korxonalarida yuzaga keladigan ichki va tashqi omillarning moliyaviy barqarorlikka ta'siri o'rganiladi.*

***Kalit so'zlar:** Moliyaviy risk, sanoat korxonasi, likvidlik riski, kredit riski, valyuta riski, foiz stavkasi riski, risklarni baholash*

Kirish

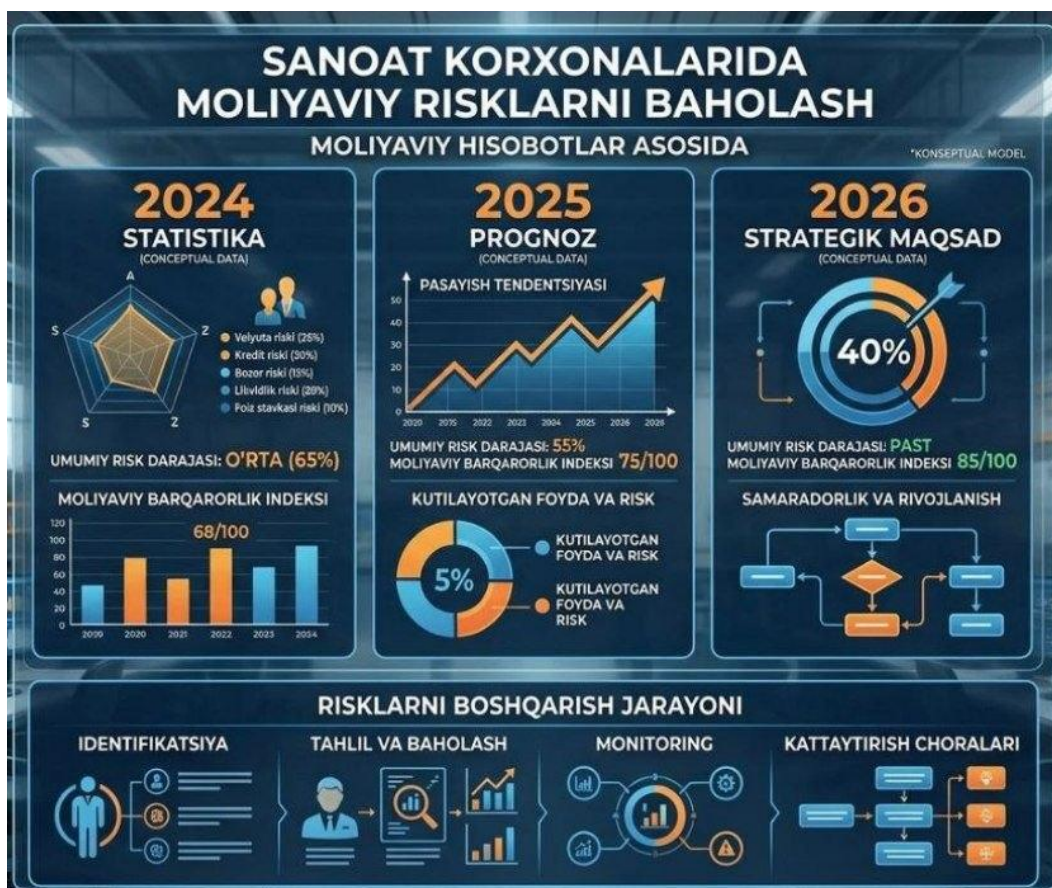
Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishi va samarali faoliyat yuritishi bevosita moliyaviy boshqaruv tizimining mukammalligiga bog'liq. Bozor munosabatlarining tobora murakkablashuvi, xalqaro savdo aloqalarining kengayishi, investitsion muhitdagi o'zgarishlar hamda moliyaviy resurslar qiymatining beqarorligi korxonalar oldiga yangi vazifalarni qo'ymoqda. Ayniqsa, sanoat tarmog'ida faoliyat yurituvchi korxonalar uchun

moliyaviy risklarni to'g'ri baholash va samarali boshqarish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Moliyaviy risklar - korxonaning pul oqimlari, daromadliligi va umumiy moliyaviy barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ular turli ichki va tashqi omillar natijasida yuzaga keladi. Ichki omillarga korxonaning boshqaruv sifati, moliyaviy siyosati, aktivlar tarkibi va qarz yuklamasi kirsa, tashqi omillarga esa iqtisodiy beqarorlik, inflyatsiya darajasi, foiz stavkalari o'zgarishi, valyuta kurslarining tebranishi va global bozor kon'yunkturasi kiradi. Ushbu omillarning o'zaro ta'siri natijasida korxona faoliyatida turli darajadagi xavflar yuzaga kelishi mumkin.

1-rasm

Sanoat korxonalarida moliyaviy risklarni baholash.

Bu rasm aynan ishlab chiqarish korxonalari uchun mo'ljallanganligini ko'rsatadi. Vaqtinchalik Tahlil : Panel uchta ustunga bo'lingan bo'lib, ular korxonaning moliyaviy holatini va risklarini vaqt bo'yicha tahlil qilish imkonini beradi: Bu ustun joriy yilning holatini aks ettiradi. Radar diagrammasida asosiy risk turlari (Valyuta riski, Kredit riski, Bozor riski, Likvidlik riski, Foiz stavkasi riski) va ularning ulushi ko'rsatilgan umumiy risk darajasi o'rtada 65% va "Moliyaviy barqarorlik indeksi: 68/100" kabi aniq ko'rsatkichlar berilgan. Bu holat korxonaning barqarorligini, ammo e'tibor talab qiladigan darajada risklar mavjudligini anglatadi. Gistogramma esa ko'rsatkichlarning oylik yoki choraklik dinamikasini tasvirlaydi. Bu ustun kelgusi yil uchun kutilayotgan holatni prognoz qiladi Moliyaviy barqarorlik indeksi (75/100) oshgan. Pirog diagrammasi foyda va kutilayotgan risk o'rtasidagi munosabatni (risk 5%) ko'rsatadi, bu esa risklarni kamaytirish choralari samarali bo'lishini taxmin qiladi. Bu ustun korxonaning uzoq muddatli maqsadlarini belgilaydi. "40%" ko'rsatkichi bilan maqsadli nishon va o'q tasviri risklarni sezilarli darajada kamaytirishni anglatadi umumiy darajasi past va yuqori "Moliyaviy barqarorlik indeksi (85/100)" kutilmoqda.

Xulosa

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sanoat korxonalarida moliyaviy risklarni baholash va boshqarish tizimini samarali tashkil etish korxonaning barqaror faoliyat yuritishi va uzoq muddatli rivojlanishining muhim omili hisoblanadi. Moliyaviy risklar korxona faoliyatining ajralmas qismi bo'lib, ularni to'liq bartaraf etish imkonsiz, biroq ularni aniqlash, baholash va nazorat qilish orqali salbiy ta'sirini sezilarli darajada kamaytirish mumkin. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, likvidlik, kredit, foiz stavkasi va valyuta risklari sanoat

korxonalarida eng ko'p uchraydigan moliyaviy xavflar hisoblanadi. Ushbu risklarni baholashda zamonaviy tahlil usullari va iqtisodiy-matematik modellarni qo'llash korxona moliyaviy holatini aniqroq baholash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki banki – moliyaviy xisobot va tahlil materiallari
2. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари ва ҳисоботлари.
3. Karimov I.A. — Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etish yo'llari va choralari. Toshkent, 2009.
4. Abdukarimov B.A. — Korxona iqtisodiyoti. Toshkent, 2020.
5. www.stat.uz (O'zbekiston Respublikasi statistika ma'lumotlari)
6. Юсупова, М. Р. (2020). Истоки профессиональной режиссуры Узбекистана. European Journal of Arts, (1), 129-132.
7. Rajabova, S. (2023). O 'zbek estradasida yakka ijro masalalari. Oriental Art and Culture, 4(6), 257-262.
8. Юсупова, М. Р. (2017). Соотношение потребности и мотива деятельности актера. Научные школы. Молодежь в науке и культуре XXI в.: материалы междунар. науч.-творч. форума. 31 окт.–3 нояб. 2017 г./Челяб. гос. ин-т культуры; сост. ЕВ Швачко.— Челябинск: ЧГИК, 2017.—394 с. ISBN 978-5-94839-629-3.
9. Набиулина, Л., & Курбанова, Г. (2024). Актуальность вопросов формирования аналитических компетенций у педагогов. Problems and solutions of scientific and innovative research, 1(8), 110-115.
10. Юсупова, М. Р. (2016). Проблемы воспитания личности в театральном образовании. Молодежь в науке и культуре XXI в.: материалы междунар. науч.-, 180.

11. Nabiullina, L. M., & Akbarova, M. S. Q. (2024). Innovative Technologies as a Tool for Managing Preschool Educational Organizations. *American Journal of Education and Evaluation Studies*, 1(9), 232-236.
12. Юсупова, М. Р. (2016). Чувственная ткань сознания актера. *Ярославский педагогический вестник*, (1), 343-345.
13. Rajabova, S. (2025). Ergash Masofayev rejissurasining o 'ziga xosligi. *Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi*, (2), 578-583.
14. Юсупова, М. Р. (1994). Взаимодействие режиссера с актером в процессе работы над спектаклем (на материале Узбекского театра).
15. Ikramov, S. N. (2023). Etyud aktyorlik mahoratining badiiy omili sifatida. *Oriental Art and Culture*, 4(2), 844-849.